

Forrás és csúcs

Nagy bölcsességre és mély költői érzékre vall, ahogyan a II. Vatikáni Zsinat kiválasztotta és egymás mellé helyezte a kiindulópont és a betetőzés egy-egy metaforáját, de nem ugyanazon természeti valóságnál maradva (forrás és toroklat, vagy hegyláb és hegycsúcs), hanem a vízforrás és a hegycsúcs külön képeivel, még ha van is közös természeti kiindulópont: hiszen sok forrás hegyen ered. Pompásan megvan így az eltérő vonatkozások talányossága.

A liturgiáról van szó.

A liturgia akkor forrás, ha merítünk belőle s nem mi hordjuk bele a vizet — sem piszkosat, de még desztilláltat vagy nyomelemekkel s adalékanyagokkal dúsított, ellenőrzött tisztaságú vizet sem.

S akkor csúcs, ha Isten hegye — nem salakhegy, de még csak nem is valami piramis vagy zikkurat, nem emberi tervezés és emberi kezek építménye.

Ez akkor is így van, ha az emberi történetmondás korlátai közt, ember jegyezte le, jóllehet isteni ihletésre, az ősatyák és a választott nép útjait és szájhagyomány közvetítésével az evangéliumot, ha ember költötte a zsolnárt és az imát, a himnuszt és a kantátát, névtelenül-névvél a dallamot, ha emberi kéz formálja a liturgia tárgyait, ha adott korszakokban élő és meghatározott műveltségű emberek hosszú láncolata alakította a nyilvános istentisztelet rendjét, időről időre bővítve, szűkítve, átrendezve azt, föl-beleemelve, noha megtisztítva, a Sinai-hegyi és a jézusi kinyilatkoztatás előtt élt, pogány ember szavait, hangját, gesztusait, és végül, ha ember végzi, mondja, énekli, figyeli-követi is a liturgiát. Isteni ihletésre.

Forrás-közeli és csúcsra-ért alkotónak ismerjük föl Liszt Ferencet is.

Úgy hisszük, kevés volt a kivételes alkotótehetség, alkotóerő és szorgalom — a mi 200 éve született, hírhedett magyar zenészünknek tudatos, tudós kutatással, de a liturgia élményszerű, folyamatos megtapasztalásában és szolgálatában sikerült máig érvényes egyházzenet, ma is ható zenei minőséget létrehoznia. A liturgia, a liturgikus zene forrásából merítve ért a zeneművészet csúcsára, magánéleti, alkotói gyötrelmek között, de a sötét zsolozsmák, a *Miserere mei Deus*-ok istentapasztalatával a feltámadt Krisztus világosságára; az élt és ábrázolt szenvedély salaktalanodása után a tiszta szerkezetekhez, a kései kort külső értetlenség árán is megelőző hangzatokhoz.

Zavaros és fertőző, tartalmatlan és keserű vizek helyett a mai szomjazó, az igazán ünneplő és a mindennapot megszentelni s ezzel megszentelődni vágyó ember is erre a forrásra kívánczik. Kreativitását nem saját kutak ásására fordítja, hanem utat készít magának és másoknak is az élő víznek forrásaihoz, legyenek azok Élim pálmái alatt vagy Isten hegyének csúcsain; ha kell, megtisztítja a kútforók környékét, s már nem iszik másból, csak tiszta forrásból. És aztán soha többé meg nem szomjazik, hanem az a víz, amelyet a tiszta forrásból iszik, örök életre buzdó víznek kútfeje lesz őbenne.